

Batlamyus'un Coğrafya'sı, klasik antik dönemden günümüze ulaşabilen haritacılıkla ilgili tek bilimsel kitaptır.

Batlamyus'un, kendisinden yaklaşık dört yüz yıl önce yaşamış Eratosthenes (MÖ 276-194) gibi İskenderiye Kütüphanesinde görev aldığı düşünülmektedir. (3) *Almagest*'i İngilizceye çeviren Gerald Toomer'a göre Batlamyus'un İskenderiye'den farklı bir yerde yaşadığına ilişkin elimizde bir bulgu yoktur. Sonuç olarak onun, MS II. yüzyılda etkin olduğunu ve İskenderiye'de ya da oraya yakın bir yerde yaşadığını kabul edebiliriz.

Batlamyus, Hipparkhos (MÖ 190-120) ve Eratosthenes gibi ilkçağ'ın büyük astronomilerinin görüş ve buluşlarından önemli ölçüde faydalanmış, bu konuda dağınık bir şekilde bulunan bilgileri derleyerek sistematize etmiştir. "Yer Merkezli Evren" modelini geliştirirken, Dünya'nın sabit ve hareketsiz olduğunu ispatlamak üzere deliller öne sürmüştür. Bu delillerin kaynağı olan gözlemleri kendisinin bilfiil yapıp yapmadığı net olmamakla birlikte (4), onun astronomiyi bir bilim haline getirdiği ve kendisinden öncekilerin çalışmalarına teorik anlamda büyük ölçüde eklemeler yaptığı muhakkaktır.

Batlamyus'un astronomi, coğrafya ve astroloji hakkındaki eserleri, İslam, Bizans ve Avrupa düşüncesini ve ilmini derinden etkilemiştir. Astronomi hakkındaki eserleri *Almagest* (*Matematik Sentaks*), antik çağlardan günümüze kalan tek kapsamlı astronomi kitabıdır. Daha sonra *Megale*

leme) kelimelerinden meydana gelir. Bindiği kadarıyla bu terimi ilk kullanan ve Dünya'nın çevresinin büyüklüğü ile ilgili ilk anlamlı ölçümde bulunan kişi Kireneli (Libya) Eratosthenes'tir. Günümüze ulaşan en eski Dünya haritalarının izi Babililere kadar devam ettirilebilmekle birlikte, bugün anladığımız tarzda enlem ve boylam çizgilerini titizlikle irdeleyen ilk kişi antik çağın en büyük bilim insanlarından biri olan İznikli Hipparchos'tur. O, Babililerden aldığı altmışlık sistemi meridyenlere uygulamıştır. Ancak bu iki ismin coğrafya ile ilgili çalışmaları tam haliyle günümüze ulaşmamıştır. Bu iki büyük ismin dışındada Amasyalı Strabon (MÖ 64 – MS 24), on yedi kitaptan oluşan antısal eseri *Geographika*'da, bilinen Dünya'nın değişik bölgelerindeki insanların ve memleketlerin tarihini ve coğrafi bazı özelliklerini anlatmıştır. Bu eser, Bizans İmparatorluğu üzerinden Avrupa'ya geçmiş ve günümüze ulaşabilmiştir.(5)

Batlamyus'tan yaklaşık yarım asır önce yaşamış olan Tyre'li (Suriye) Marinus'un (MS 70-130) ise Yerküre üzerindeki mahallere enlem ve boylam değerleri vererek matematiksel coğrafyanın kurucusu olduğu kabul edilir. Çalışmaları, Batlamyus'un coğrafya çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. Ancak kendisinin ilgili eseri günümüze ulaşmamış olup hakkındaki bilgilerimiz, Batlamyus'un Coğrafya'daki atıflarından gelmektedir.

Coğrafya (Geographika Hyphegesis)

Coğrafya terimi, Yunanca asıllı olup "geo" (Yer) ve "graphia" (yazmak/betim-

Batlamyus, haritacılık yapımında yeni ve büyük bir mesale yakmıştır. Bu yenilik, onun ismini coğrafya ve haritacılık tarihine altın harflerle yazdırmıştır.